

Täysistunto

Tiistai 21.3.2017 klo 13.59—19.04

9. Hallituksen esitys eduskunnalle kalastuksesta Tenojoen vesistöissä Norjan kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymisestä sekä laeiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja soveltamisesta sekä kalastuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 239/2016 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 2/2017 vp

Osittain ainoa, osittain toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Osittain ainoaan, osittain toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Ensin päätetään maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnön MmVM 2/2017 vp pohjalta ainoassa käsittelyssä sopimuksesta ja sitten toisessa käsittelyssä lakiehdotuksista.

Keskustelu

16.51 **Markus Mustajärvi vas:** Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys ja itse asiassa jo esityksen valmistelu on kaiken kaikkiaan ollut surullinen tarina. Tässä päätetään ääretömän isoista ja tärkeistä asioista. On kyse Norjan kanssa tehtävästä valtiosopimuksesta ja siihen liittyen kalastuslain muuttamisesta. Ja kun on mukana valtiosopimus, niin sitä ei täällä enää rukata, vaan se joko hyväksytään tai hylätään — ja ettei kaikista tärkein asia unohtuisi: esitän hallituksen esityksen hylättäväksi.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintöön tehdyssä vastalauseessa ja myöskin pöydille jaettuna on monenmuotoisia lausumia, mutta lausumat ovat kuitenkin aina vain lausumia. Niissä voidaan ilmaista hyvää tahtoa, mutta lausumat eivät silloin pelasta, jos pohjaesitys on näin huono kuin tämä on.

Me täällä salissa emme ole kalabiologeja tai -tutkijoita, emmekä me kaikki ole perustuslakiasiantuntijoita, ja meillä kansanedustajilla puutteita on paljon muussakin osaamisessa. Mutta silloin hyvä ratkaisu olisi se, että kuunnellaan aidosti niitä ihmisiä, joita asia koskee, ja erityisesti silloin, kun on kyse vähemmistön oikeuksista ja ainutlaatuisen kulttuurin ja elämäntavan varjelemisesta. Kukaan ei voi sanoa ainakaan sitä, etteikö paikallisten ihmisten kanta olisi tullut selväksi. Kyllä se tuli jo viime vuoden elokuussa selväksi Pohjois-Lapissa, kun Lapin kansanedustajat siellä vierailivat.

Arvoisa puhemies! Tässä maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä on kaksi lausumaehdotusta. Ensimmäisessä viitataan siihen, että Maanmittauslaitokselle pitää turvata riittävät resurssit, jotta vanhojen korvaustoimitusten loppuun saattaminen voidaan toteuttaa.

Toinen lausuma on kyllä kaikkien vesitysten mestarisuoritus. Siinä todetaan: "Eduskunta edellyttää, että maa- ja metsätalousministeriö tarkastelee yhdessä Norjan kanssa sopimuksen yleistä toimivuutta" — "tarkastelee" ja "yleistä toimivuutta" — "ja kalakantojen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 26/2017 vp

kehityssuuntia viimeistään kolmen vuoden kuluttua." Eli hyvin tämmöisiä ympäröyviä mainintoja, jotka eivät kauhean paljon velvoita mihinkään. Ja jos puhutaan kolmen vuoden aikajänteestä, että kolmen vuoden kuluttua, niin onko matkailu- tai ohjelmapalveluyrittäjällä varaa odottaa kolme vuotta, kun mitään varmuutta edes siitä, mikä tilanne on ensi kesänä, ei ole?

Enkä ole ollenkaan varma edes niistä ekologisista perusteluista tai syy—seuraus-suhteista, joita tämän sopimuksen hyväksymiseksi on esitetty. Viittaan esimerkiksi niihin lukuihin, joita on esitetty maanomistussuhteista, ja Luonnonvarakeskuksen esittämiin arvioihin muita arvioita vastaan oikeasta tuotannosta ja kalakannan kestävydestä. Jos asiantuntijat — tai asiantuntijaksi itsensä nimittäneet — ovat asioista näin eri mieltä, niin silloin on kyllä miettimisen paikka.

Minulle henkilökohtaisesti tämän esityksen hylkäämiseen riittää jo se, jos kaksi perustuslaillista oikeutta lyövät toisiaan korville, eli vähemmistökansan ikimuistoiset oikeudet, jotka on perustuslailla ja kansainvälisillä sopimuksilla suojattu, ja toiselta puolen sitten se ei-aineellinen oikeus, joka esimerkiksi kiinteistökaupassa on siirtynyt. Silloin jo se olisi riittävä syy vetää jarrut päälle ja hylätä sopimus ja käynnistää uusi valmistelu.

Ja kaikkein huolestunein, arvoisa puhemies, olen siitä ilmapiiristä, joka on myrkyttynyt ja myrkytetty paikallisella tasolla. Pohjoisessa koetaan, että kun niin paljon on viety, niin nyt viedään vielä tämäkin. Tuoreessa muistissa on se, kuinka Inarijärven kalan jako-osuutta muutettiin niin, että kun se aikaisemmin oli puolet Metsähallitukselle, puolet paikallisille, niin sitten tehtiinkin sellainen ratkaisu, että jatkossa eli nyt Metsähallituksen kaupallisen käytön osuus on kaksi kolmasosaa ja paikallisille ainoastaan yksi kolmasosa.

16.57 Harry Wallin sd: Arvoisa puhemies! Hyvästä mietinnöstä huolimatta kokonaisuus on sellainen, että SDP katsoo, että tämänkaltaisen sopimuksen tulisi nauttia vahvaa luottamusta ja hyväksyttävyyttä paikallisten keskuudessa sekä lisäksi sopimus ei riittävästi ota huomioon ulkopaikkakuntalaisten maanomistajien oikeutettuja etuja. SDP on yhtynyt vastalauseessa tehtyyn lausumaan, jossa vaaditaan selvityksen teettämistä siitä, mitä taloudellisia ja sosiaalisia sekä kulttuuriin, ympäristöön ja oikeuksiin liittyviä seurauksia Tenojoki-sopimuksella on.

Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Mustajärven tekemää hylkäysesitystä hallituksen esitykseen.

16.57 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Mustajärvi käytti ansiokkaan puheenvuoron ja kiinnitti yhteen asiaan erityistä huomiota, ja se on se, että me kyllä tämän asian ohi nukuimme, kun kalastuslain kokonaisuudistusta tehtiin viime kaudella. Me olimme kyllä ponnekkaita Inarin osalta ja teimme lausumaehdotuksia — se muutamalla äänellä kaatui — mutta emme siinä kohtaa havainneet, mitä tapahtuu Tenon haarajoella.

Tässä vaiheessa, vaikka nyt ei juuri vielä ole valmistelusta tietoa, ollaan tuotu esille se, että Metsähallitus alkaa myymään lupia virkistyskalastajille. Ja tämä aiempi nautintaoikeus, mikä oli paikallisilla, on pois, ja nyt tässä tulee tuplakustannukset.

Olen kyllä hämmentynyt, että pohjoisen kansanedustajat ovat tavallaan niin pehmeästi ottaneet näihin asioihin kantaa. Edustajat Mustajärvi — poikkeuksellisesti — ja Ojala-Niemelä kyllä ovat olleet asian päällä.

Edustaja Wallin tuossa totesi hyvin, mitä vastalauseessa on. Siitä huolimatta olen omalta osaltani tehnyt pöydille jaettavan lausumaehdotuksen, ja — lukematta sitä — se keskit-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 26/2017 vp

tyy tietysti enemmän vielä saamelaisten oikeuksiin ja paikallisten toimijoiden elinkeinonharjoittamismahdollisuuksiin.

16.59 **Johanna Karimäki vihr:** Arvoisa puhemies! Tenojoki on Pohjois-Atlantin helmi. Siellä elää kolmekymmentä erilaista lohipopulaatiota, kaikkein monimuotoisin lohikirjo koko maailmassa. Viimeisten vuosien aikana lohikantojen kehitys on ollut huolestuttavaa, sillä pyynti on liian suurta ja lohet vähenevät. Nykyinen Tenon sopimus ei enää riitä turvaamaan lohikantoja, saati sopimukseton tila. Viimeisten vuosien ajan Tenon lohisaaliit ovat olleet vuosittain keskimäärin 90 tonnia, kun reilu kymmenen vuotta sitten ne olivat 140 tonnia. Tutkijat ja asiantuntijat ovat kertoneet, että pyyntimääriä on leikattava vähintään 30 prosenttia, jotta kalakannat elpyvät parin kalasukupolven kuluessa noin kymmenen vuoden aikana. Varsinkin suurikokoiset lohet ovat vähentyneet joen latvoilla. Kalanousun turvaaminen on tärkeää.

Norjan kanssa neuvoteltu valtiosopimus Tenon kalastuksesta on kaikkien osalta kompromissi. Kalastuksesta vähennetään noin 30 prosenttia. Kalastusta on leikattu sekä kalastuskauden alusta että lopusta. Perinteisin pyydyksin tapahtuva kalastus on rajattu paikkakuntalaisille. Näin on haluttu turvata paikallinen jokisaamelaiskulttuuri ja elinkeinon harjoittaminen. On keskeistä, että saamelaiset voivat ylläpitää perinteistä Tenojoki-varren pyyntikulttuuriaan. Tähän kuuluvat patokalastus, verkkokalastus ja kulkutus eli ajoverkkokalastus.

Sopimuksen suuri puute on, että ulkopaikkakuntalaisten saamelaisten osalta perinnepyynnin harjoittaminen estyy. On tärkeä arvo, että perintöoikeutena kalastusluvan saaneet voisivat pitää yllä alkuperäiskansakulttuuriaan ja -juuriaan matkustaessaan Tenojokilaaksoon. On epäkohta sopimuksessa, ettei Norjan kanssa ole sovittu ulkopaikkakuntalaisten saamelaisten kalastusoikeudesta. Lohikantojen tila on kuitenkin niin heikko, ettei ole kenenkään etu jatkaa vanhan sopimuksen pohjalta tai sopimuksettomassa tilassa.

Keskeistä sopimuksessa on, että kun tilanne lohien kannalta paranee, voidaan joustavammin tehdä muutoksia. Edellytän, että ensi tilassa ja lohikantojen sen salliessa parannetaan saamelaisten oikeuksia. Tenojoki-sopimuksessa perustetaan myös paikallinen seurantaryhmä, joka arvioi sopimuksen toimivuutta ja voi tehdä aloitteita. On keskeistä, että saamelaiset ovat mukana kaikissa jatkoneuvotteluissa.

Sopimuksessa on leikattu myös vapakalastusta eli matkailukalastuslupia kolmanneksen. On välttämätöntä, että jatkossakin perinteiset pyydykset on rajattu vain paikkakuntalaisten ja saamelaisten käyttöön. Sopimuksen tarkoitus on turvata lohi, jotta kannat säilyvät ja saamelaiset voivat jatkossakin harjoittaa pyyntikulttuuria Tenojokilaaksossa.

Valiokunnassa kuulumme Luonnonvarakeskuksen tutkimusmenetelmistä ja Tenojoen lohien tilasta. Kalakantoja on tutkittu vuosikymmenten ajan: On emokalojen noususeuranta, videoseuranta, kalojen sukelluslaskentaa ja tutkimusta kaikuluotauksella. Kalojen genetiikkaa on seurattu suomunäytteistä. On olennaista, että tutkimusta kehitetään yhä kattavamiksi ja käydään vuoropuhelua paikallisten kanssa. Lohen turvaamisen kannalta on välttämätöntä estää lohiloisen pääsy Tenoon. Siksi Tenojoen saa käyttää vain sinne rekisteröityjä veneitä ja turistien pyyntivälineet on desinfioitava.

On kiirehdittävä myös Tenon sivuvesien lohikantojen suojelua turvaavaa asetusta. Tällä sopimuksella ei vaikuteta sivujokien kalastukseen, ja valiokunta onkin lausunut, että sivujokien kalastusta on rajoitettava.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 26/2017 vp

Nyt käsillä olevaa sopimusta on neuvoteltu vuosia. Mikäli eduskunta päätyisi hylkäämään Tenon kalastussopimuksen, Norja todennäköisesti irtisanoisi nykyisen sopimuksen päättymään ennen vuoden 2018 kalastuskautta. Se on iso riski kaloille. Eduskunnalla ei ollut mahdollisuutta tehdä muutoksia sopimuksen sisältöön, koska asiat on sovittu valtiosopimuksessa Norjan kanssa. Toisaalta maiden välisellä sopimuksella voimme vaikuttaa myös Norjan puolella tapahtuvaan pyyntiin Tenon jokisuulla.

Sopimuksen muutoksista on neuvoteltava Norjan kanssa. Sopimusta on tarkasteltava alkuperäiskansojen kannalta paremmaksi, heti kun lohien kantojen elpyminen sen sallii. On keskeistä, että eduskunta edellyttää lausumalla jatkamaan neuvotteluita saamelaiden kulttuuriin liittyvän perinnekalastuksen turvaamiseksi. Myös saamelaiden oikeuksia turvaava alkuperäiskansojen sopimus ILO 169 on ratifioitava.

Arvoisa puhemies! Uudistettava Tenojoen kalastussopimus mahdollistaa uhanalaisen lohikannan elpymisen Atlantin tärkeimmässä lohijoessa mutta ei takaa saamelaisille riittäviä oikeuksia harjoittaa kulttuuriperinteensä mukaisia kalastusmuotoja. Saamelaiden mahdollisuus kulttuurinsa harjoittamiseen tulee taata myös tuleville sukupolville. Kuten perustuslakivaliokunta toteaa, oikeus oman kulttuurin harjoittamiseen ei perustuslaissa ole sidottu asuinpaikkaan. Maa- ja metsätalousvaliokunta on tehnyt hyvää työtä sopimusta käsitellessään. Tämä sopimus on minulle vaikea päätös, sillä olen vahvasti saamelaiden puolella sekä ainutlaatuisen luonnon monimuotoisuuden ja lohien säilymisen puolella. Lohet ovat edellytys kulttuurin säilymiselle. Saamelaiskulttuuria ei voi olla, jos lohi häviää Tenolta. On tärkeää, että valiokunnassa kirjassimme mietintöön lausumaponnen, jossa vaaditaan sopimuksen toimivuuden tarkastelua kolmen vuoden päästä, miten se on vaikuttanut lohiin, saamelaisiin ja ulkopaikkakuntalaisiin.

Arvoisa puhemies! Saamelaiden oikeuksien turvaamisen on oltava jatkotyön keskiössä. Esitän eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavan lausuman: "Eduskunta edellyttää, että saamelaiden perustuslaillisten oikeuksien toteuttamiseksi sopimusta ja siihen perustuvaa kalastussääntöä edelleen kehitettäessä on turvattava saamelaiden oikeus harjoittaa perinteisiä kalastusmuotoja asuinpaikasta riippumatta, esimerkiksi osoittamalla saamelaisille erillinen kalastuskiintiö. Saamelaiden oikeuksia tulee voida parantaa myös kesken sopimuskauden. Saamelaiden oikeuksien vahvistaminen tulee pitää esillä sopimuksen toimivuutta tarkasteltaessa ja viimeistään 3 vuoden kuluttua sen voimaantulosta."

17.07 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Täytyy heti alkuun todeta, että olen edustaja Mustajärven kanssa useimmista asioista täysin samaa mieltä.

Jos käyttää mustaa huumoria, voi todeta, että tämä sopimus ja sopimusneuvottelu ovat olleet siinä mielessä tasapuolisia, että kukaan ei ole tyytyväinen tähän sopimukseen, sen sisältöön eikä oikein siihen prosessiin. Vakavasti ottaen voi todeta, että tämä sisältö ei tyydytä alueen asukkaita, ei matkailuyrittäjiä — ei Suomen puolella, ei Norjan puolella, ei saamelaisia kummallakaan puolella — ja myös lappilaiset kansanedustajat ovat hyvin voimakkaasti yhdessä kritisoineet tämän sopimuksen sisältöä.

Arvoisa puhemies! Tenojoessa on Atlantin alueen suurin villilohikanta. Joesta on kalastettu vuosittain keskimäärin 130 tonnia lohta, mikä on suurin määrä missään joessa maailmassa. Viime vuosina saalismäärät ovat tosin hieman vähentyneet, mutta sitä, mikä on joen lohikanta ja sen tila todellisuudessa, minkä verran lohia sinne nousee, tätä määrää, on hankala todentaa, ja siitä on ristiriitaista tietoa ja tutkimusta. Sen takia pidän erittäin tärkeänä ja hyvänä sitä, että hallitus on myöntänyt määrärahan sille, että sinne jokeen tullaan nyt

Pöytäkirjan asiakohta PTK 26/2017 vp

asentamaan kaikuluotainlaskurit, jotta saadaan oikeasti puolueetonta tietoa siitä, minkä verran niitä lohia nousee sinne jokeen.

Lohi on tuonut vuosikymmenten aikana myös merkittävän matkailijamäärän tuolle alueelle. Yksi tärkeä Utsjoen elinkeino on kalastusmatkailuun liittyvä matkailuelinkeino. Sekä Suomen että Norjan puolella paikallinen asutus on ollut pääosin saamelaiden asutusta. Utsjoki on ainoa suomalainen saamelaisemmistöinen kunta. Kalastus perinteisillä pyydyksillä ja kalastustavoilla on aivan olennainen osa saamelaiskulttuuria.

Nyt Norjan kanssa neuvoteltu sopimus on ongelmallinen monessakin mielessä. Ensimmäinen ongelma liittyy siihen, että tämä sopimus merkittäväällä tavalla rajoittaa saamelaiden kalastusoikeutta perinteisillä pyydystavoilla. Jos me ajattelemme saamelaiskulttuuria, tässä salissa on viime vaalikaudella erityisesti mutta myös tällä vaalikaudella puhuttu saamelaiden oikeuksista ja heidän oikeuksiensa parantamisesta. On puhuttu pohjoismaisesta saamelaissopimuksesta, ILO-sopimuksesta, saamelaiskäräjälain uudistamisesta. Ja on tosi, että voidaanhan näitä lain pykäläiä uudistaa, mutta jos me tosiasiansa haluamme ylläpitää saamen kieltä ja kulttuuria ja turvata sen tulevaisuuden, niin ainoa tapa on huolehtia siitä, että perinteiset elinkeinot säilyvät elävinä ja alueella on mahdollisuus elää ja toimia niiden perinteisten elinkeinojen kautta. Niitä ovat — yksi niistä on perinteinen kalastus — poronhoito, saamelaiskäsityöt, metsästys ja niin edelleen. Jos nämä elinkeinot lakkaavat, niin silloin tämä kulttuuri on uhattuna, koska kieli ja kulttuuri kulkevat pitkälti näitten elinkeinojen mukana. Sen takia olen tästä erityisen huolissani, koska tämä sopimus rajoittaa kyllä paikallisten oikeuksia enemmän kuin olisi pakko lohikantojen ylläpidon turvaamiseksi.

Toinen asia, josta olen huolissani, on matkailuelinkeinon kehittyminen alueella. Siellä on useita yrittäjiä, jotka aivan aiheesta ovat hyvin huolissaan siitä, mitä tämä tulee käytännössä tarkoittamaan. On aivan selvää, että jos eduskunta tämän sopimuksen hyväksyy, jos tämä astuu voimaan Norjan ja Suomen välillä, niin kaikki ne toimenpiteet, joita pystytään tämän sopimuksen puitteissa tekemään, että matkailuyrityksille taataan toimintaedellytykset, pitää tehdä.

Kolmas asia, josta olen erittäin huolissani, on totta kai se Tenojoen lohikanta, tai ne lohikannat, niitähän on siellä kymmeniä eri kantoja. Se on selvää, että kukaan paikallisenkaan asukas ei halua, että pitkällä tähtäimellä ne Tenon lohikannat lähtisivät tuhoutumaan ja niitä kalastettaisiin niin, että ne ovat vaarassa. Se on täysin selvää. Paikalliset ihmiset elävät luonnossa ja luonnosta ja haluavat suojella sitä lohikantaa pitkällä tähtäimellä, pitää sen vahvana, niin että siellä on mahdollisuus elää, asua ja toimia myös elinkeinojen parissa.

Perustuslakivaliokunta käsitteli tätä sopimusta ja näki siinä kolmenlaisia asioita, jotka koskettavat valtiosääntöä, perustuslakia. Yksi on perustuslain omaisuudensuoja, 15 §, sitten on perustuslain 17 §, joka nimenomaan käsittelee saamelaiden oikeutta kulttuuriin, ja perustuslain 21 § käsittelee taas kaikkien vastuuta ympäristöstä, mistä johtuu tämä lohikantojen suojelu. Valiokunta totesi siinäkin lausunnossaan, jonka se antoi maa- ja metsätalousvaliokunnalle, että tämä sopimus on ongelmallinen näiden kaikkien kolmen perustuslain takaaman oikeuden kannalta. Ne ovat tietyllä tavalla myös keskenään ristiriidassa.

Valiokunnassa käytiin myös äänestys. Esitin itse, että tässä on ongelmia nimenomaan saamelaiden oikeuksien näkökulmasta niin paljon, että tämä tulisi käsitellä täällä kahden kolmasosan enemmistöllä. Valitettavasti äänestyksen hävisin, ja nyt olemme tässä tilanteessa. Se, mikä se keskeinen peruste oli minulla, oli se, että tässä sopimuksessa — vaikka lohja pitää suojella, kalastusta pitää rajoittaa — ne keinot olisi voitu valita myös niin, että ne olisi paremmin voitu yhteensovittaa saamelaiden oikeuksien ja paikallisen matkailuka-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 26/2017 vp

lastuksenkin kanssa. Siihen olisi ollut mahdollisuudet, ja sen takia tämä oli siinä määrin ongelmallinen, että mielestäni ja myös monien varteenotettavien asiantuntijoiden mielestä tämä olisi pitänyt panna kynnyksen taakse. Näin ei kuitenkaan käynyt, ja nyt eduskunnan, kun kyseessä on kansainvälinen sopimus, pitää joko hyväksyä tai hylätä tämä.

Me olemme hankalassa tilanteessa, koska tämä sisältö ei ole keskustan mieleen, tämä ei ole lappilaisten kansanedustajien mieleen, tämä ei ole myöskään hallituksen kanta, vaan tämä on se kanta, joka on syntynyt Norjan ja Suomen välisessä neuvottelussa. Kun Norjalalla on kolmisenkymmentä lohijokea ja meillä on kolme lohijokea, joista kaksi on rajajokea, niistä merkittävin on Tenojoki, niin Norjan neuvotteluasetelmat ovat aivan eri kuin Suomen. Kun tämä joki — 60 kilometriä — lähtee, se virtaa ensinnä Norjan puolella ja sitten tulee vasta rajajoeksi. Tämäkin kertoo sen, mitkä ovat neuvotteluasetelmat. Tämä on erittäin surkea tilanne, että me joudumme tätä hyväksymään. Jos me olisimme saaneet päättää Suomessa tästä, tämä sisältö olisi aivan erilainen. Olemme nyt kuitenkin valitsemassa rution ja koleran väliltä, hyväksyäkö vai hylätä, kun sisältöön ei voi vaikuttaa.

17.16 Harry Wallin sd (vastauspuheenvuoro): Niin, kun kuuntelin tässä tarkkaan edustaja Lohen mietintöjä, tulin kyllä sellaiseen tulokseen, että te vastustatte tätä sopimusta periaatteessa, ja kun asiantuntijakuulemisessa valiokunnassa kaikki paikalliset asukkaat vastustivat, esittivät hylkyä, saamelaiset esittivät hylkyä, matkailuyrittäjät esittivät hylkyä, keskustan kansanedustajat eivät pidä tätä hyvänä, Lapin kansanedustajat pitävät tätä huonona, niin eikö tästä nyt tule selvä johtopäätös, että tämä pitää hylätä, niin kuin edustaja Mustajärvi on esittänyt ja minä olen häntä kannattanut, että pannaan hylky ja neuvotellaan parempi, johonka ovat tyytyväisiä paikalliset asukkaat, saamelaiset, matkailuyrittäjät, sitten keskustan kansanedustajat [Puhemies koputtaa] ja Lapin kansanedustajat?

17.17 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Wallin ymmärsi puheeni aivan oikein. En pidä tätä sopimusta missään määrin hyvänä, mutta se, mikä oli lopputulokseni kaiken tämän jälkeen, on se, että me olemme erittäin pahassa paikassa, koska on kansainvälinen sopimus, jossa osapuolena ovat Norja ja Suomi, tämä ei ole yksin meidän päätettävissämme. Jos me voisimme sisältöön vaikuttaa vielä, me vaikuttaisimme. Nyt on tilanne se, että jos tätä sopimusta ei hyväksytä, niin Norjan puolelta on annettu ymmärtää, että he irtisanovat nykyisen sopimuksen eivätkä lähde neuvottelemaan uudestaan, ja se tilanne, että meillä olisi sopimukseton tila joessa, jossa raja menee — ei mene keskellä jokea, vaan se menee joen syvimmissä kohdassa — ja joka on virtavesi, niin käytännössä soutaminen siinä joessa loppuisi. Tämäkään tilanne ei ole missään määrin hyvä. Silloin kyllä tilanne olisi äärimmäisen hankala. [Puhemies koputtaa] Tämä on se ongelma, missä me nyt olemme, kun tämä ei ole meidän käsissämme yksin vaan täällä on se Norja, joka on toisella puolella. Jos me voisimme päättää, me tietenkin sanoisimme, että muutetaan tämä paremmaksi, tämä on huono sisällöltään, niin kuin onkin.

17.18 Markus Mustajärvi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunnassahan äänestettiin tästä asiasta, niin kuin edustaja Lohi totesi, mutta kun katsoo, jätettiinkö siitä perustuslakivaliokunnan kannasta, lausunnosta eriävää mielipidettä, niin jätettiin kyllä, mutta se oli yksin ruotsalaisten edustajan tekemä. Ainakin minä olen oppinut eduskuntaurani aikana sen, että jos jonkun asian kanssa on tosissaan, sitten valiokunnassa yritetään saada mietintö tai lausunto paremmaksi, muutettua sitä, tarpeen tullen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 26/2017 vp

äänestetään. Jos äänestyksessä ei pärjätä, niin sitten jätetään eriävä mielipide tai vastalause ja täysistunnossa toimitaan sitten sen mukaan. Eli on aika lailla mielenkiintoista se, että todetaan aivan yhdestä suusta, kuinka huono tämä esitys on, mutta annetaan kuva, ettei ole mitään muuta vaihtoehtoa. Minun vaihtoehdoni ratkesi jo viime elokuussa, kun kuuntelin paikallisia ihmisiä.

17.19 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tosi, että perustuslakivaliokunta äänesti tästä ja allekirjoittaneen esityksestä. Esitin, kuten kerroin, että tämän pitäisi olla niin sanotusti kynnyksen takana eli kahden kolmasosan hyväksymänä täällä eduskunnassa. Harmikseni se äänestys ei voittanut, 6—8 oli lopputulos. Sen jälkeen jos olisin jättänyt eriävän mielipiteen, se ei olisi tilannetta muuttanut miksiäkään. Se äänestys ratkaisi, mikä on perustuslakivaliokunnan lausunnon sisältö, ja olin harmissani siitä. Kun täällä nyt erityisesti vasemmistoliiton edustajat tästä käyttävät ihan hyviä puheenvuoroja sinänsä mutta osoittavat vähän toisia edustajia sormella, niin vasemmistoliitolla on valiokunnassa yksi edustaja, hän sattuu olemaan puheenjohtaja. Jos hän olisi tullut allekirjoittaneen taakse tässä, asia olisi ratkennut puheenjohtajan äänellä sen päätöksen eduksi. [Antero Laukkanen: Vai niin, tämä oli tärkeä tieto!]

17.20 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Olin lauantain ja sunnuntain Utsjoella. Oli muuten mielenkiintoista kuunnella utsjokelaisten keskustelua asiasta. Siellä muuten nousivat desibelit aika korkealle, siellä oli porukkaa yli puoluerajojen ja tunnelma oli todella kiivas. Ihmisillä oli hätä. Se oli todella hätä, että miten me tästä eteenpäin selviämme näitten asioitten kanssa. Ihmiset olivat kokeneet jääneensä todella yksin, olivat kokeneet, että meitä ei ole kuultu. Saamelaisten oikeuksia on poljettu todella pahasti. Siinä keskusteltiin todella monta monituista tuntia niiden kahden päivän aikana. Kiitos niistä kaikista viesteistä ja kommentteista ja eväistä, mitkä te annoitte minulle tänne matkaan. [Harry Wallin: Äänestäkää "ei", niin sillä menee perille se viesti!]

Nyt sitten siellä kuitenkin ymmärrettiin ja myöskin hyvin tuotiin esille se, että jonkun verran on tarve rajoittaa, jotta tämä lohikanta saadaan pidettyä hyvänä jatkossakin. Mutta tutkimukseen ei luotettu ollenkaan, ja mitä minäkin olen saanut nyt tutkimusmateriaalia, johon tämä esitys pohjautuu, niin en minä luota siihen tutkimukseen, jonka pohjalta tämä on tehty. Siksi onkin todella tärkeää, että tutkimustyöt saadaan jatkossa asianmukaisesti liikkeelle mahdollisimman pikaisesti.

Kesä on kohta, ja kukaan ei tiedä vielä, millä tavalla ensi kesänä myydään luvat. Jos me nyt jotakin päätämme tämän kanssa, niin tällä alkaa olemaan todella kiire, sillä Utsjoella pitää selvittää ensi kesäkin, ja kesä on kuitenkin niin tärkeä aika Utsjoen kunnalle.

Jotain onneksi saatiin jo viime syksynä ennen kuin tätä sopimusta tässä muodossa Norjan kanssa hyväksyttiin, saatiin jonkun verran positiivista aikaiseksi. Pitää pikkusen yrittää hakea niitä positiivisia asioita. Positiivisia asioita oli se, että siellä neuvotteluissa norjalaisethan pyrkivät siihen, että lohen kuolevuusprosenttia vähennetään 50 prosenttia. Suomi oli sitä mieltä, että 30 prosenttia riittää, ja onneksi saatiin 30 prosenttia, ettei sitä kuolevuutta ihan niin hirveästi vähennetä. Onneksi se Nuorgam—Tana-välinen osuus eli Norjan puoli saatiin myöskin tähän sopimukseen mukaan ja saatiin tekstiin matkaan sellainen osio, että Norjan puolella ei saa olla yhtään heikommat säädökset kuin on Suomen puolella. Tosin, jos minä olen ymmärtänyt puheista oikein, 80 prosenttia lohesta pyydetään Norjan puolella eli ennen kuin se on edes siinä Nuorgamin korkeudella.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 26/2017 vp

Mutta jos — "mutta" ja "jos" — tämä sopimus nyt sitten eduskunnassa hyväksytään, niin olemme siinä tilanteessa, että jotakin on pakko alkaa todellakin tekemään ja pikaisesti. Jos olen yhtään ymmärtänyt oikein näitä papereita, jotka ovat supermonimutkaiset, niin tilanne on se, että ensi kesänä lohen kalastuskuolevuusprosentin väheneminen on huomattavasti suurempi kuin 30 prosenttia, koska ihme on, jos tämä esitys saadaan pelittämään suunnitelmien mukaisesti. Jos tai kun hyväksytään tämä viisivuotinen sopimus, niin meidän pitää muistaa kuitenkin, että sopimuksen liitteenä on kalastussääntö ja tämä kalastussääntö on taas sellainen, että sitä voidaan ja sitä tulee tarkastella vuosittain, ja kalastussäännössä ovat sitten mukana lähes kaikki ne ongelmakohdat, jotka keskusteluttavat. Ongelmakohdathan ovat juuri nämä kalastusajat, lupien määrät, lupien myymiset ja kalastusmenetelmät.

Mitä sitten pitää alkaa tekemään tästä eteenpäin? Ensimmäinen asia on se, että meidän pitää saada nämä tutkimusasiat heti liikkeelle eli että me saamme nämä kaikuluotaimet käyttöön heti, kun vedet sulavat, ja kaikki muutkin tutkimusasiat käyttöön. Ja sitten seurantaryhmä on asetettava heti. Utsjoella minulle annettiin kyllä terveiset siitä, että pitää huoli, että ne seurantaryhmät aloittavat työnsä heti ja että on koko ajan asianmukainen valvonta ja seuranta, että hommat lähtevät pelittämään toiminnassa. Ja mikä tämän seurantaryhmän rooli on — viimeistään vuoden päästä sen tulee käydä keskustelua sitten siitä, missä ollaan menossa. Siinä mukana pitää olla saamelaiset, aluevesioikeuksien ja kalastusoikeuksien omistajat ja nämä kaikki. Ja sitten on hallitusten välinen neuvottelu käytännössä vuosittain siitä, tarvitseeko tätä sääntöä millä tavalla muokata ja korjata, onko tämä sopimuksen mukainen tavoite täytynyt vai onko se alittunut, mitä sille on tapahtunut. Eli tämä tämän mukaan on toimittava.

Muita asioita sitten, mitä pitää pikaisesti tehdä, on se, että lupien myynti pitää saada järjestymään. Tällä hetkelläkään ei ole vielä tietoa, millä hullun lailla se supermonimutkainen, byrokraattinen lupien myynti saadaan järjestettyä, ja jos ei sitä pikaisesti saada hoidettua, niin ensi kesänä kalastusmatkailu on jo menetetty ja lupa- ja matkailutulot menetetty.

Sitten paikallisten, saamelaisten kalastusasiat: niistä on annettu ohjeistuksia, miten tehdään, mutta meidän täytyy myöskin auttaa niin, että ne paikalliset myöskin onnistuvat saamaan ne kalastusasiat liikkeelle edes sen verran kuin mihin tämä sopimus antaa mahdollisuuden.

Sitten on pidettävä huoli, että osakaskunnille, kalatalousalueille, ei saa muodostua kovia kustannuksia, sillä venerekisteriasioissa, valvonta-asioissa, lupienmyyntiasioissa, mitä kaikkia tähän liittyviä asioita onkin, on helposti käymässä niin, että osakaskunnille tulee huomattavasti suuremmat kustannukset kuin mitä ne tulevat mahdollisesti lupatuloja tämän kautta samaan, ja se ei saa tapahtua missään nimessä noin. Jos tämä lupamyynti ei ala pelittämään, niin kuin tällä hetkellä on pelättävissä, ja ongelmia tulee ensi kesänä, niin kyllä meillä täytyy olla joku valmius siihen, millä tavalla tilanne pystyttäisiin kesken kesäkin korjaamaan niin, että hommat varmasti onnistuisivat.

Muita asioita sitten, arvoisa puhemies:

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnössä oli se, että tämä Tenojoen korvauslaki on saatava toteutukseen. Se on 20 vuotta nytten pyörinyt, niin että kyllä se on nyt todellakin saatava hoidettua loppuun, ettei unohdu tämän asian hoitaminen.

Ja sitten kalastuslain 10 §:ssä on todella törkeästi ohitettu paikallisten oikeudet. Se oli jotain käsittämätöntä, miten semmoinen pykälä pystyttiin kalastuslakiin rakentamaan il-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 26/2017 vp

man, että paikalliset saivat edes tietää tai ymmärtää. Minäkään en ymmärtänyt, mitä siinä oli tapahtumassa. Siinä vietiin paikallisilta valtion virtavesistä — elikkä näistä sivupuroista, ojista, joista — kalastusoikeus kokonaan, ja niihin alueisiin nyt sitten valtio alkaa myymään lupia. Ne ovat täysin paikallisten oikeuksia. Vähintä, mitä me eduskuntana voimme tehdä, on korjata tämä kalastuslain 10 § hyvin pikaisesti. Sen me vähintään olemme velkaa utsjokelaisille, että me hoidamme tämän asian kuntoon.

Sitten Utsjoen kunnalta odotan ja toivon meille esitystä — mutta olemme mekin heidän kanssaan yhteistyössä — että laadittaisiin ja rakennettaisiin semmoinen selviytymissuunnitelma, miten Utsjoen kunta selviää tästä eteenpäin. Siellä on todella tärkeä, merkittävä lohenkalastusaika kesällä, mutta suurin osa vuodesta on matkailun osalta vielä hyödyntämättä. Muun muassa Norjan puolella on revontulimatkaileminen todella kovassa kasvussa. Myös Suomen puolella revontulimatkaileminen on kasvussa, mutta ei ollenkaan niin valtavana määrin kuin Norjan puolella. Toivottavasti me saisimme Utsjoelle vaikka tämän revontulimatkailemisen ja muunkin talvimatkailemisen kehittymään, mutta lohien pitää olla kuitenkin jatkossa aina se matkailun kruunu, mitä Utsjoella on.

17.29 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Lohi käytti täällä erittäin hyvän asiantuntijapuheenvuoron ja monelta puolelta tätä esitystä valaisevan puheen. Täytyy sanoa, että ei ole mikään mieluisa asia tämä kokonaisuus käsitellä. Tässä sopimuksessa on niin paljon huonoja asioita Suomen kannalta.

Asiat on sovittu valtioiden välillä. Eduskunnalla ei ole tähän muutosmahdollisuutta. Tämä on ota tai jätä -esitys, joten on kyettävä arvioimaan hyödyt ja haitat sekä tehtävä jonkinlainen kokonaisarviointi mielessään ensinnäkin Suomen edun kannalta, Tenojoen kannalta, saamelaisten kannalta ja lopulta jopa itse lohien kannalta. Tämä on monipuolinen kysymys. Sopimus on huono, mutta niin kuin täällä on käynyt ilmi, tämä on parempi kuin että ei olisi sopimusta ollenkaan. [Markus Mustajärvi: Kenen kannalta?] Tässä on, voi sanoa, lievästi sellainen tilanne, että Norja on ikään kuin niskan päällä tässä, ja tässä joutuu nyt käyttämään neuvottelutaitoja.

Jos oikein olen ymmärtänyt, tämä sopimus on viisivuotinen sopimus, ja se tarkoittaa sitä, että on välittömästi käynnistettävä uudet neuvottelut, jotta näitä monia asioita, jotka tässä ovat jääneet huomiotta ja jotka ovat Suomelle epäedullisia, tulisi parannettua. En tiedä, voi olla niin, että Norja ei ole valmis tämän pidemmälle tulemaan, mutta pitää yrittää. Jotenkin kokisin sen vastuuttomana, että tämä sopimus hylättäisiin, mutta kuuntelen täällä vielä minua viisaampien puhetta ja teen kokonaisharkintaa.

Kannatan myös täällä esille tullutta kalastuslain 10 §:n korjaamista välittömästi, niin pian kuin mahdollista, jotta nämä paikallisten oikeudet voidaan korjata.

Kannatan myös edustaja Karimäen lausumaa. Minusta siinä on kiteytettynä monia näitä kipukohtia, joiden kanssa menemme eteenpäin.

Täällä valiokunnan lausunnossa on hyvä kohta, jonka erityisesti haluan nostaa tässä esille. Se on sivulla 7 ja 3. kappale: "Valtion vuoden 2017 budjettiin on lisätty Luonnonvarakeskukselle ylimääräinen 490 000 euron määräraha kaikuluotainjärjestelmän testaamiseksi, kehittämiseksi ja käyttöönottamiseksi Tenon pääuomassa. Hyötyjen jakaantuessa kummallekin valtiolle valiokunta pitää tärkeänä myös norjalaisten osallistumista kaikuluotainjärjestelmän rahoittamiseen ja käyttöön. Valiokunta toteaa kuitenkin, ettei pääuoman kaikuluotauksen perusteella arvioidulla lohien kokonaismäärällä voida saada kanta-arvioita Tenon noin 30 erillisen lohikannan tilasta. Kaikuluotainarvioinnin lisäksi tarvitaan edel-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 26/2017 vp

leen tiedot lohien saalismäärästä sekä saalisnäytteitä, joista määritellään kalojen geneettinen kanta. Myös sivujokien kaikuluotaukset ja videoseurannat sekä pienten sivujokien kutkalalaskennat ja muut populaatiokohtaiset seurannat on tehtävä jatkossakin. Yhdistämällä jokeen nousevien lohien kokonaismäärä sivujokikohtaisiin arvioihin voidaan arvioida paremmin myös niiden sivujokien lohimäärä, joissa ei jokikohtaista kantalaskentaa ole. Valiokunta pitää välttämättömänä, että uuden sopimuksen vaikutuksia Tenojoen lohikantoihin seurataan huolellisesti ja että tähän työhön varataan sekä Suomessa että Norjassa riittävät resurssit."

Toivon todella, että ne, joita tämä asia kaikkein eniten koskee, pitävät huolen siitä, että tässä lausunnossa olevat monet huolet ja esitetyt menetelmät otetaan todella aktiivisesti käyttöön. Tietysti uskon, että erityisesti pohjoisen kansanedustajat valvovat tätä ja pitävät huolta tästä asiasta ja tällä tavalla me saamme loppujen lopuksi pitkällä juoksulla käännettyä voitoksi tämän taistelun Tenojoesta.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Seuraavana edustaja Hassi. — Nyt totean tässä välissä, että arvioni on, että edustaja Lohi ei ole tässä yhteydessä jäävi puhumaan lohesta. [Naurua]

17.34 **Satu Hassi vihr:** Arvoisa puhemies! Oikeastaan pyysin puheenvuoroa ensisijaisesti kannattaakseni edustaja Karimäen ehdotusta, mutta edustaja Laukkanen kerkesi sen jo tehdä. Mutta ilmaisen näin myös tukeni ja kannatukseni edustaja Karimäen ponnelle, joka liittyy siihen, että perustuslakivaliokunta totesi sen ongelman, että saamelaisten perinteisten kalastusmuotojen käyttö sidotaan nyt tässä sopimuksessa ja kalastussäännössä asuinpaikkaan, vaikka perustuslaki sinänsä ei anna perustetta rajata asuinpaikan perusteella oikeutta oman kulttuurinsa harjoittamiseen, minkä perustuslakivaliokuntakin totesi ongelmaksi. Edustaja Karimäen esittämän lausuman ajatushan on se, että tämän sopimuksen käytännön soveltamista ja kalastussääntöä edelleen kehitettäessä pyritään tätä asiaa korjaamaan.

Haluaisin nyt tuoda esille sen, että voisin ymmärtää niitä, jotka haluavat hylätä tämän sopimuksen, jos hylkääminen tarkoittaisi sitä, että nykytilanne säilyy. Mutta kaiken todennäköisyyden mukaanhan hylkääminen ei tarkoittaisi nykytilanteen säilymistä, koska Norja on tehnyt hyvin selväksi sen, että jos Suomi hylkää tämän sopimuksen, Norja irtisanoo sen ensi vuoden kalastuskauteen mennessä, mikä tarkoittaisi sitä, että kesästä 18 alkaen kukaan Suomen kansalainen ei enää voisi koko joen leveydellä kalastaa ja saamelaisten perinteiset kalastusmuodot tulisivat saman tien kokonaan laittomiksi, koska niiden laillisuushan perustuu Suomen lainsäädännössä ainoastaan tähän Suomen ja Norjan väliseen sopimukseen.

17.37 **Mats Löfström r:** Arvoisa puhemies! Suomen ja Norjan välistä rajajokisopimusta ja muita Tenojoen kalastusta koskevia lakiehdotuksia on työstetty kauan. Nyt ehdotettu kalastussopimus rajoituksineen on pitkälti kompromissi, jossa kaikkien kalastajaryhmien kalastusta joudutaan rajoittamaan kalakantojen turvaamiseksi. Ongelma nyt neuvotellussa Tenojoki-sopimuksessa kuitenkin on, että sopimus heikentää merkittäväällä tavalla saamelaisten oikeuksia suhteessa muuhun väestöön. On tärkeää, että Tenojoen lohikantoja suojellaan kalastusoikeuden rajoitusten myötä. Se kuitenkin heikentää merkittävästi saamelaisten mahdollisuuksia jatkaa kulttuurinsa kehittämistä, ja sopimus rajoittaa ennen kaik-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 26/2017 vp

kea saamelaisten mahdollisuuksia perinteiseen kalastukseen Tenojoessa. Niin perustuslakivaliokunta kuin maa- ja metsätalousvaliokuntakin ovat todenneet, että rajajokisopimus loukkaa saamelaisten oikeuksia alkuperäiskansana. Tästä huolimatta lakiehdotus on etenevässä. Tämä ei ole hyväksyttävää.

Värderade talman! Jag är medveten om att det inte är riksfrött att förkasta fiskeavtalet för Tana älv. Ifall riksdagen beslutar förkasta avtalet kommer Norge sannolikt att säga upp det gällande avtalet före fiskesäsongen 2018.

De nu föreslagna fiskebegränsningarnas konsekvenser för samernas del utreddes dock inte i detalj under avtalsförhandlingarna. Därför anser jag att det är viktigt att säkerställa samernas rättigheter som ursprungsbefolkning bättre än vad det har gjorts i det nu framförhandlade avtalet. Därför anser jag och svenska riksdagsgruppen att det är nödvändigt att Finland inleder nya förhandlingar med Norge för att förhandla fram ett bättre fiskeavtal.

Arvoisa puhemies! Näillä perusteilla ruotsalainen eduskuntaryhmä ei kannata Suomen ja Norjan kalastussopimuksen hyväksymistä hallituksen esittämässä muodossa.

Kannatan edustaja Mustajärven vastalauseita.

17.39 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! Pyysin tämän puheenvuoron ensiksikin kiittääkseni niistä sadoista ja taas sadoista yhteydenotoista, joita maa- ja metsätalousvaliokunnan jäsenenä olen tämän erittäin monimutkaisen ja moniulotteisen Tenojoen lohisopimusasian tiimoilta saanut.

Toiseksi ajattelin kommentoida edustaja Wallinin puhetta. Wallin on esittänyt tämän sopimuksen hylkäämistä viitaten siihen, että maa- ja metsätalousvaliokunnassa moni kuultavista tahoista esitti tämän sopimuksen hylkäämistä. Wallin ei kuitenkaan sanonut, että nämä hylkäystä esittäneet tahot esittivät sitä osittain eri syistä eli ne eivät olleet tästä keskenään yksimielisiä. Ainakaan minulle ei missään vaiheessa syntynyt kuvaa siitä yksimielisyydestä, mitä tässä on ehkä saatettu antaa ymmärtää.

Ja koska asia on niin monivivahteinen ja virittynyt, esitän mielipiteeni hyvin suppeasti ja toivottavasti ilman tulkinnanvaraakaan. Katson sopimuksen olevan vajavaisuuksineenkin parempi kuin sopimukseton tila ja tällä viittaan siihen, miten Norja on ilmoittanut reagoivansa siihen, jos tämä sopimus nyt hylätään.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Eestilä. — Anteeksi, edustaja Wallin, vastauspuheenvuoro.

17.41 Harry Wallin sd (vastauspuheenvuoro): Kun nimeni mainittiin, niin on hyvä vastata. — Siis totesin asiantuntijakuulemisesta: Kaikki paikalliset, sekä saamelaiset että muut paikalliset, esittivät hylkyä. Sen lisäksi Utsjoen kunta esitti hylkyä, siis kunnanhallituksen päätöksellä esitettiin hylkyä. Ainut, mikä oli eri pohjalta, oli ulkopaikkakuntalaisten kiinteistönomistajien yhdistys tai liitto, mikä on, ja siellä Veikko Rintamäki, joka esitti sitä hylkyä muilta pohjin. He totesivat, että ulkopaikkakuntalaisten etuja ei ole riittävästi otettu huomioon. Mutta saamelaiset, paikkakuntalaiset, muut kiinteistönomistajat sekä sitten Utsjoen kunta olivat sitä mieltä, että tämä pitää ehdottomasti hylätä ja neuvotella uusiksi.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt edustaja Eestilä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 26/2017 vp

17.42 **Markku Eestilä kok:** Arvoisa puhemies! Tämä eduskunta on joskus vähän erikoinen paikka, kun täällä etenevät sellaiset asiat, joita kukaan ei kannata, ja täällä eivät etene sellaiset asiat, joita kaikki kannattavat. [Naurua]

Mutta vakavasti puhuen, arvoisa puhemies, minä pikkuisen otan takauman tuonne viime vaalikauden alkuun vuoteen 2012, eli silloinen maa- ja metsätalousvaliokunta alkoi käymään taistelua omaa hallitustaan vastaan, ja syynä oli Itämeren lohipolitiikka. Se oli aika raskas tie, siitä useita viikkoja käytiin keskusteluja, ja loppujen lopuksi maa- ja metsätalousvaliokunnan näkökanta voitti. Tänä päivänä, jos me katsomme Tornionjokeen nousevia lohia, määrä on moninkertainen verrattuna vuosikymmenen alkuun. Sitä en tiedä, kuinka paljon tämä uusi lohilinjaus, joka pienensi kiintiöitä merkittävästi, on ollut auttamassa tätä asiaa, mutta kyllä sillä suuri merkitys joka tapauksessa on ollut. Jokainen kalamies tietää ja ehkä muutkin tietävät, että mitä enemmän meillä on kutevia lohia, niin sen parempi lohikanta meillä on tulevaisuudessa.

No, tämä Itämeren lohikysymys on asia sinänsä. Itse asiassa ainut yhteinen asia, mikä sillä on Tenojoki-lohiongelman ja Tenojokea koskevan Suomen ja Norjan välisen valtiosopimuksen kanssa, on se, että me haluamme pelastaa lohia ja lohikantoja. Erityisesti sivujokien kutukantatavoite täytyy saada paremmaksi ja tietysti myös pääuoman. Sehän tässä on koko sopimuksen takana, että jotain pitää tehdä, ja ainakin itse luotan tutkijoihin, koska he ovat tutkineet norjalaisten kanssa pitkään lohikantoja. Siellä on selvä trendi, että nyt tällä vuosikymmenellä varsinkin on menty alaspäin ja pitkäaikaisesti on menty alaspäin sen kaikkein arvokkaimman perimän eli kolmen neljän merivuoden lohien kanssa. Tämä on se syy, minkä takia nyt lähdetään tekemään valtiosopimusta, jota kukaan ei täällä kannata.

Mutta sen verran tähän problematiikkaan, että kyllähän meidän kansanedustajien täytyy käsitellä näitä asioita oikeudenmukaisesti ja tuoda kaikkien intressiryhmien näkemykset esille. Eivät ne suinkaan ole saamelaiden oikeudet ja paikallisten oikeudet, joita tässä valtiosopimuksessa käsitellään, vaan kyllähän meidän täytyy perustuslakia noudattaa siltäkin osin, että jokaisen omaisuus on turvattu ja ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Joten minä ymmärrän sen, että Tenon kiinteistönomistajat ry on voimakkaasti ottanut tämän matkan aikana kantaa, että heitä ei tyydytä tämä sopimus. Ei se kyllä tyydytä saamelaisia, ja ei se tyydytä välttämättä paikallisiakaan. Näissä olosuhteissa päättäjillä on ollut aika hankalaa tehdä sellainen sopimus ja kompromissi, mitä tämä valtiosopimus edustaa, koska siellä taustalla on viisi perustuslaillista oikeutta ja koska aina, kun yhdelle annat ikään kuin enemmän perustuslaillista oikeutta, vähennät toiselta. Tämä on se tosiasia, ja emme me kansanedustajat voi tosiasioita paeta ja asettua puheissa milloin kenenkin kannalle.

Sen verran totean tästä valtiosopimuksen valmistelusta, koska tiedän, että Utsjoellakin tätä lähetystä seurataan, että kukaan meistä poliitikoista ei ole vaikuttanut siihen, että esimerkiksi ulkopaikkakuntalaisille annetaan lupakiintiöstä enintään 30 prosenttia. Se on annettu suure, ja se on tullut, ja kukaan meistä ei ole ollut rukkaamassa tätä. Nyt me vain olemme siinä tilanteessa, että hylätäänkö tämä sopimus vai eikö sitä hylätä. Kun tällainen valtiosopimus yksityiskohtineen tuodaan tänne tällä tavalla, ei maa- ja metsätalousvaliokunta ole voinut millään tavalla vaikuttaa näihin keskeisiin asioihin, kuten monenako päivänä viikossa kulutetaan tai pidetään verkkoja. Ne ovat tulleet meille Suomen ja Norjan välisen neuvottelun kautta.

Mutta yhdyin siinä kyllä edustaja Mustajärven näkemykseen, että itseänikin harmittaa, että tämä on nostattanut tunteita ja tässä on pistetty ihmisiä ja ihmisryhmiä vastakkain, ja se ei ole koskaan hyvä lähtökohta, koska kuitenkin meidän tarkoituksemme on tehdä Teno-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 26/2017 vp

joesta entistä parempi. Minulla on se käsitys, että jos me jaksamme kuitenkin 5—10 vuotta odottaa, niin siellä tulee olemaan enemmän lohia, mikäli me pidämme näistä sopimuksista kiinni. Toisaalta me emme koskaan tiedä, mitä siellä merellä tapahtuu, koska meriolosuhteet ja se biosfääri, mikä siellä on, voivat muuttua ja se vaikuttaa sitten jokeen nouseviin lohiin, mutta sille ei tämä eduskunta eivätkä norjalaiset eivätkä suomalaiset voi mitään. Mutta se on kuitenkin minun mielestäni täysin selviö, että kyllä meidän täytyy diplomaattisesti pyrkiä Norjan kanssa hoitamaan tämä rajajokisopimus ja lohikantojen suuruus ja kaikki kalastukseen liittyvät tekijät, koska 60 kilometriä on Norjan puolella tätä Tenojokea ja he sitten kuitenkin ovat se ensimmäinen kansa, joka kalastaa joko enemmän tai kalastaa vähemmän. Siinä suhteessa itse kannatan tätä rajajokisopimusta, eli se on ainoa mahdollisuus yhdessä norjalaisten kanssa hoitaa tämä kysymys.

Mutta sen verran minua kyllä huolestuttaa, niin kuin täälläkin nousi esille, että suurin kärsijä tässä tulee olemaan — jo nyt me sen tiedämme — matkailuyrittäjät. En nyt käyttäisi sanaa "katastrofi", mutta ensi kesä tulee olemaan erittäin sekava, ja sen takia se on sekava, koska tälläkään hetkellä kukaan meistä ei tiedä, miten tämä luvanmyynti tullaan järjestämään, koska siellä on nyt ensimmäistä kertaa poolit ja sitten luvan hinnat muuttuvat ja ne asetuksella säädetään, eli tämä tekee tästä ongelmallisen sekä matkailuyrittäjien että myös turistien kannalta. Kukaan meistä ei nyt kavereitten kanssa tiedä, pystyykö sinne neljä saamaan luvat ensimmäisellä viikolla heinäkuusta ja voidaanko, saadaanko ja mihin pooliin, eli nämä ovat kaikki epäselviä, ja se ei välttämättä ole kenenkään etu.

Yksi asia, mikä meidän täytyy ratkaista, tai mikä on lähinnä valtioneuvoston asia ratkaista asetuksella, on se, miten tullaan käsittelemään Metsähallituksen sivujokiin myytäviä lupia ja sitä määrää. Ainakin itselläni on se käsitys, kun tässä on 30 prosenttia nyt vähennetty pääuoman kalastusta, että meidän täytyy samalla tavalla käsitellä myös Metsähallitusta eli sen pitää olla synkronissa näitten rajoitteitten kanssa. Kun on pienennetty pääuomassa, niin myös sivujoissa pitää Metsähallituksen myynnin olla erittäin maltillista, ja niissä joissa, joissa tämä kutukantatavoite on karannut pahasti alakanttiin, pitää olla rauhoitus päällä, ja näinhän siellä on tehtykin. Itse kyllä luotan hyvin pitkälle paikallisiin asukkaisiin ja pitkäaikaisiin kalastajiin. He tietävät, mitä täällä tapahtuu, ja he ovat hyvin perillä, ja siinä mielessä on hyvä, että tämä paikallinen seurantaryhmä on nyt sitten perustettu. Mikäli eduskunta tämän sopimuksen hyväksyy, me arvioimme ensimmäisen kerran nähtävästi kolmen vuoden kuluttua, missä mennään. Toki siellä on lausekkeet, että aina sitä arvioidaan ja katsotaan kalakantoja, ja jos näyttää, että mennään huonompaan suuntaan, niin sitten ryhdytään vielä uusiin toimenpiteisiin.

Kyllä minä itse olisin sitä mieltä, että kun näyttää siltä, että tämä sopimus hyväksytään, niin kyllä me nyt yritämme kuitenkin siellä Lapissakin elää sovussa ja eri intressiryhmien kanssa nähdä tämän yhteisen tulevaisuuden, sillä eivät kyllä matkailuyrittäjät eivätkä ketkään voita, jos me jatkuvasti riitelemme keskenämme ja syyttelemme toinen toistamme. Vaikka tämä esitys nyt on sellainen, että kukaan ei tätä kannata, niin ilmeisesti eduskunta tämän hyväksyy, jos minä olen oikein tulkinnut, ja oman tiedon mukaan Norja tulee tekemään vastaavan päätöksen ensi tiistaina eli viikon kuluttua, ja sitä me emme edes tiedä, mitä Norja sitten tällä sopimuksella tulee tekemään. Molempien valtioidenhan tämä pitää hyväksyä.

17.49 Markus Mustajärvi vas: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Myllykosken tekemää lausumaesitystä, joka on jaettu pöydille ja jonka mukaan "eduskunta edellyttää, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 26/2017 vp

hallitus jatkaa neuvotteluita saamelaisten kulttuuriin liittyvän perinnekalastuksen sekä paikallisyhteisöjen elinvoimaisuuden turvaamiseksi". Se lausuma velvoittaa myös tulevan asetuksen valmistelua niin, että turistien matkailukalastuskiintiö ei uhkaa lohta ja paikallisten oikeuksia, ja pakottaa myös arvioimaan sen, mikä on sivujokien kaupallisen pyynnin suhde paikallisten ihmisten oikeuksiin.

Teen myös esityksen maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnön vastalauseeseen mukaisesti lausumaesityksestä, joka on asiakirjassa.

Mutta sitten vielä, arvoisa puhemies: Tässä toistuu nyt samanlainen toimintatapa kuin Metsähallituksen metsätaloustoiminnan yhtiöittämisessä. Ihmettelin, miten kolme niin suurta hallituspuoluetta ja eduskuntaryhmää mahtuivat olemattoman EU-pykälän taakse piiloon. Tässä mennään nyt perustuslakivaliokunnan taakse ja sen mietinnön taakse.

Perustuslakivaliokunta kuitenkin arvioi hallituksen esityksiä ja valtiosopimuksia suhteessa perustuslakiin ja sitä, miten niitä tulee juoksuttaa eteenpäin. Perustuslakivaliokunnan mietinnössä ei edellytetty sitä, että tämä hallituksen esitys pitää hyväksyä. Päinvastoin, poliittinen ratkaisu tehdään täällä salissa. Jos on niin hankalaa hallituspuolueille ja hallituspuolueitten eduskuntaryhmien edustajille noudattaa omantunnon ääntä, niin minä voin kyllä opastaa, kuinka sitä punaista nappia painetaan, (Naurua) sen verran minä olen sitä harjoitellut.

17.51 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Se on hyvä, että silloin kun apua tarvitaan, se on lähellä. Minä luotan tässä asiassa edustaja Mustajärven opastukseen äänestyskäyttäytymisen suhteen. [Jukka Gustafsson: Kaikki me luotamme edustaja Mustajärven tässä asiassa!] Samalla kannatan edustaja Mustajärven tekemää esitystä mietinnön vastalauseessa olevasta lausumasta. Eli kannatan sitä Mustajärven tekemää esitystä.

17.52 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin täytyy todeta, että edustaja Ees-tilä käytti erittäin hyvän puheenvuoron myös tästä kokonaisuudesta. Erityisesti on helppo jakaa se huoli kalastusmatkailun tulevan kesän tilanteesta.

Kun katsoo nyt tästä asiasta tehtyjä lausumaehdotuksia, niin edustaja Karimäki on tehnyt minusta aika hyvän lausumaehdotuksen kyllä. Tässä on vain yksi ongelma: kun tässä viitataan siihen, että pitäisi osoittaa saamelaisille erillinen kalastuskiintiö, niin meidän on hankala tietää, keitä ne saamelaiset ovat. Saamelaiskäräjien vaaliluettelo ei kerro, keitä saamelaiset ovat, ja vaikka se kertoisikin, se ei ole julkinen asiakirja, josta me sen näkisimme. Mutta läheskään kaikki saamelaiset eivät ole edes päässeet sinne vaaliluetteloon, ja sen takia tämä on ongelmallinen, mutta ajatus tässä on hirveän hyvä.

Sitten täällä on edustaja Myllykosken lausumaehdotus, joka lähtee siitä, että "eduskunta edellyttää, että hallitus jatkaa neuvotteluita saamelaisten kulttuuriin liittyvän perinnekalastuksen sekä paikallisyhteisöjen elinvoimaisuuden turvaamiseksi". Minusta tässä ajatus on erittäin hyvä. Nyt pitää tehdä tämän sopimuksen puitteissa ja sen jälkeen kaikki, mitä me voimme kotimaassa tehdä, että saamelaisten perinnekalastus voisi jatkua ja sitä tilannetta voitaisiin parantaa. Kun puhutaan elinvoimaisuuden turvaamisesta paikallisyhteisössä, niin kyllä tässä minusta on aivan olennaisessa osassa se, että me pystymme turvaamaan matkailuelinkeinon edellytykset siellä Tenojokivarressa Utsjoella.

Haluan, puhemies, tähän loppuun vielä todeta, että pääosa tuosta lohikannasta, joka nousee kutemaan Tenojokeen, kalastetaan merialueella ja sitähan ei sääntele tämä sopimus vaan EU:n yhteinen kalastuspolitiikka. Tämäkin on yksi ongelmakysymys tässä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 26/2017 vp

17.54 **Eeva-Maria Maijala kesk:** Arvoisa puhemies! On mukava, että voi kerrankin olla samaa mieltä edustaja Myllykosken kanssa, kun hän ehdottaa lausumaa. "Eduskunta edellyttää, että hallitus jatkaa neuvotteluita saamelaiden kulttuuriin liittyvän perinnekalastuksen sekä paikallisyhteisöjen elinvoimaisuuden turvaamiseksi." Hyvä tämä.

Mutta me tarvitsemme myös paljon muita saamelaisuuden kehittämiseen liittyviä asioita jatkossa huomioitavaksi.

Utsjoen hätä on nytten täällä kuultu, keskusteltu. Mutta Utsjoen hädästä kertoo varmaan paljon myöskin se — sattumalta olen viime päivinä palannut Utsjoelta — että Metsähallituksen luontotupa paloi ja Metsähallituksen toinenkin rakennus paloi seuraavana päivänä. Nämä ovat vakavia merkkejä siitä, että jotkut ovat valmiita toimimaan mahdollisesti jopa ääritoitinnallisella tavalla. Tämä ei ole koskaan tietenkään suotavaa eikä hyväksyttävää. Mutta ilman näitäkin vihjeitä me varmasti nyt kuulemme ja tiedämme sen, että Utsjoen osalta on tehtävä toimenpiteitä ja autettava erityisesti Saamen kulttuuria siellä heidän osaltansa.

Mitä muuta tämä auttaminen voisi olla, niin onhan se, että me saamme nämä perinnekalastusmenetelmät, koska siinä on saamen kieleen liittyviä asioita hyvin paljon. Kalastus ja saamen kieli liittyvät hyvin paljon toisiinsa.

Mitä muita saamelaisia asioita sitten on, mitä viime aikoina on loukattu saamelaiden osalta? Jo äsken mainitsemani kalastuslain 10 §, mutta siellä on monia muitakin kulttuuriin liittyviä asioita, mistä me varmasti joudumme lähiaikoina keskustelemaan ja miettimään muutenkin, miten voisimme auttaa heitä näissä asioissa eteenpäin.

17.56 **Satu Hassi vihr:** Arvoisa puhemies! Oli hauska kuulla, että edustaja Lohi piti edustaja Karimäen ehdottamaa pontta aika hyvänä, eli toivon, että edustaja Lohi ja moni muu harkitsee sen tukemista huomisen äänestyksessä. Mutta kun hän mainitsi tämän saamelaiden erillisen kalastuskiintiön, siihen liittyvät vaikeudet, niin haluaisin painottaa, että tässä edustaja Karimäen ponnassa sanotaan, että on turvattava saamelaiden oikeudet harjoittaa perinteisiä kalastusmuotoja asuinpaikasta riippumatta esimerkiksi osoittamalla saamelaisille erillinen kalastuskiintiö. Tässä ei siis suljeta ollenkaan pois sitä, että keksitään joitakin parempia tapoja.

Kun toissa viikolla eduskunnassa kävi saamelaiden delegaatio keskustelemassa tästä asiasta, kysyin, mitä he itse ajattelevat siitä, että osoitettaisiin tällainen nimenomainen kiintiö saamelaisille tämän perinteisen kalastuksen harjoittamiseen. He pitivät sitä periaatteessa ihan toteuttamiskelpoisena, totesivat, että sitä samaahan nämä vanhat siidat, lapinkylät, tekivät. Eli uskoisin, että sekin on mahdollisuuksien rajoissa toteuttaa, jos oikeasti tahtoa löytyy. Tunnen hyvin tämän asian, että esimerkiksi saamelaiskäräjien vaaliluettelo ei ole julkinen asiakirja. Mielestäni ei kuitenkaan ole mahdotonta menetellä esimerkiksi sillä tavalla, että ihminen, joka haluaa päästä tällaisesta kiintiöstä, jos semmoinen perustetaan, osalliseksi, voi sitten itse vapaaehtoisesti ottaa hakemukseen liitteeksi todistuksen siitä, että on saamelaiskäräjien vaaliluettelossa. [Puhemies koputtaa] Nämä nyt ovat vain esimerkkejä mahdollisuuksista, joita uskon olevan paljon muitakin.

17.58 **Harry Wallin sd:** Arvoisa puhemies! Mielestäni edustaja Lohi piti erittäin tärkeän puheenvuoron koskien edustaja Karimäen lausumaa. Viime kaudella perustuslakivaliokunnassa olimme yhtä aikaa, ja siellä oli pitkä käsittely saamelaiskäräjälain uudistamisesta. Se päättyi sillä lailla, että ministeri Henriksson veti esityksensä pois, koska oli mahdo-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 26/2017 vp

tonta määritellä, kuka on saamelainen. Tässä Karimäen lausumassa tarkoitetaan hyvää, mutta todellisuudessa sitä ei voi toteuttaa, kuten edustaja Lohi totesi. Eivät ainakaan sosi-aalidemokraatit lähde sitä tukemaan.

17.59 Antero Laukkanen kd: Arvoisa herra puhemies! Tässä valiokunnan lausunnossa todetaan, että valiokunta korostaa, että sopimukseen liittyvä kalastussääntö on voimassa aluksi viiden vuoden määräajan, ja sitten kerrotaan, että pitää tehdä arviointi kolmen vuoden sisällä. Onhan tässä se mahdollisuus, että jos tämä sopimus on ihan mahdoton käytännössä, niin tämä myös sanotaan irti yksipuolisesti ja käynnistetään uudet neuvottelut. Sekin on tässä mahdollista.

17.59 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Haluan vielä tähän lausumaan todeta sen, että tämä ajatus tässä edustaja Karimäen lausumaehdotuksessa on hyvä, mutta kyllä se vain on niin, että meidän on hirveän hankala lähteä määrittelemään, kuka on saamelainen, ja sitä kautta hakea tavallaan sitä kohtelua. Ei minusta sekään ole toimivaa, että se riittäisi sitten, saisi jonkun kalastusoikeuden, jos antaa todistuksen, että on saamelaiskäräjien vaaliluettelossa, koska eivät sinne läheskään kaikki ole hakeutuneetkaan, jotka täyttäisivät kriteerit ja pääsisivät.

Tässähän on yritetty nyt sitten lähestyä tätä sitä kautta, että on annettu nimenomaan sille paikalliselle väestölle erityinen ja erilainen asema kuin muille tahoille, vaikkapa kiinteistönomistajille, mikä toisaalta on vähän ongelma — siinä tullaan myös omistusoikeuden rajoja kyllä koettelemaan — mutta sillä on taas se tarkoitus, että paikallisten asukkaiden suosimisen kautta pyrittäisiin tavallaan ratkaisemaan tämä saamelaiskysymys. Kun tätä perustuslakivaliokunnassa käsiteltiin, niin tämä oli tässä hallituksen esityksessäkin ja neuvotteluissa taustalla, mitä on ratkottu. Mutta tämä ei ole todellakaan täydellinen. Ne saamelaiset, jotka eivät asu Utsjoella, eivät pysty sitä perinteistä kalastusta harjoittamaan näitten paikallisten oikeuksien kautta. Tämä on ongelma tässä. Ja toisaalta sitten ongelma on sekin, että tällä sopimuksella merkittävästi lähdetään rajoittamaan niitä pyyntivälineitä ja -aikoja ja niin edelleen, kalastusta, joka tähän liittyy.

Eli kyllä tässä on paljon ongelmaa, ja sen takia valitettavasti, vaikka ajatus on hyvä, ei tätä Karimäen lausumaa pysty kannattamaan. Myllykosken lausuma sen sijaan on hyvä. Ja neuvotteluja pitää jatkaa sen eteen, että voitaisiin ottaa huomioon paikallisten, myös yhteisön elinvoimaisuus paremmin.

18.01 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Kun tällä hetkellä tämä alueen ulkopuolella asuvien perinteisten kalastusmuotojen käyttöoikeus perustuu siihen, että on peritty kalastusoikeus, niin mielestäni tämä on myös yksi mahdollisuus, josta voitaisiin lähestyä sitten sitä, millä tavalla määritellään se, ketkä alueen ulkopuoliset ihmiset ovat oikeutettuja näiden perinnekalastusmenetelmien käyttöön, kun toivottavasti tämän sopimuksen jatkotyötä, myöskin sen kalastussäännön kehittämistä tehdään siltä pohjalta, että pyritään turvaamaan saamelaisten oikeudet oman kulttuurinsa harjoittamiseen sillä lailla kuin perustuslaki sanoo eli siten, että asuinpaikka ei ole se asia, johon on sidottu oman kulttuurin harjoittamisen oikeus. Uskon, että tähän löytyy ratkaisu, jos sitä tahtoa on, vaikka en mitenkään sitä halua vähätellä, mitä vaikeuksia tähän liittyy.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 26/2017 vp

18.03 **Markku Eestilä kok:** Arvoisa rouva puhemies! Omalta osaltani haluan kiittää maa- ja metsätalousvaliokunnassa olevia kansanedustajia, että he tekivät erittäin paljon töitä tämän asian kanssa ja kuuluivat kymmeniä asiantuntijoita ja tutkijoita. Haluan myös kiittää meidän neuvosta, joka teki erittäin hyvän pohjan tähän mietintöön.

Omalta osaltani lopuksi haluan todeta, että niistä tahoista, jotka meihin kansanedustajiin olivat yhteydessä joko omistajina, oikeudenomistajina, paikallisina ihmisinä tai saamelaisina, kukaan ei ollut tyytyväinen missään vaiheessa tähän mietintöön eikä nähin rajajokisopimuksen linjauksiin. Siinä mielessä meillä oikeastaan oli mietintöä tehtäessä vain yksi päämäärä: meidän täytyy pyrkiä tekemään sellainen kompromissi, joka yleensä on edes jollakin tavalla hyväksyttävissä. Mutta minä korostan sitä, että kaikki tahot, jotka meihin olivat yhteydessä, halusivat, että tämä sopimus ei tule voimaan. Kukaan ei ollut tyytyväinen.

18.04 **Markus Lohi kesk:** Arvoisa puhemies! Edustaja Hassin kanssa olen kyllä siitä samaa mieltä, että tavallaan yksi tie ratkaista tätä ulkopaikkakuntalaisten saamelaisten ongelmaa on se, että olisi otettu huomioon paremmin — ja jatkossa pitäisi ottaa paremmin huomioon — se, jos ne kalastusoikeudet ovat tulleet perintönä. Nyt tämä on erittäin ongelmallinen myös näitten saamelaisten kannalta, jotka ovat perineet niitä kalastusoikeuksia mutta ovat joutuneet syystä tai toisesta muuttamaan sieltä alueelta ulkopuolelle. Ja nyt tässä käy itse asiassa niin, että jos joku muuttaa vaikkapa Euroopan unionin sisältä ulkomailta Ranskasta asumaan sinne paikkakunnalle, saa kotipaikkaoikeuden, niin hänen asemansa on paljon parempi kuin sellaisen asema, joka on lähtöisin sieltä alueelta ja perinyt kalastusoikeuksia kiinteistön omistajana ja niin edelleen.

Täällä on myös, täytyy tunnustaa, kyllä sekin ongelma, että jos omistat sieltä rannasta pienen kiinteistön, kun ne oikeudet on jyvitetty, niin kuinka monta päivää saat kalastusoikeutta. Jos sinulla on alle parin tuhannen euron kiinteistö, niin käytännössä tämä esitys vie sen kalastusoikeuden, joka on osa omistusoikeutta, ihan nolnaan. Jos saat yhden päivän kaudessa kalastusoikeutta ja sattuu olemaan myrskyinen tai sateinen päivä, että et pysty sitä käyttämään, niin siinä se meni.

Tässä sopimuksessa on monta piirrettä, jotka ovat ongelmallisia. Näitä kaikkia käsittelee myös perustuslakivaliokunta ja totesi, että nämä oikeudet ovat tässä nyt ristiriidassa keskenään: saamelaisten oikeudet, omistusoikeus, johon tulee tämä oikeus kalastaa, ja myös siten ympäristönsuojelu, perustuslain 21 §, joka lähtee siitä, että kaikilla on oikeus puhtaan ympäristöön. Ja sieltä tulee tämä kalakantojen suojelu. Nämä kaikki ovat nyt hienosti sanottuna kollisiotilanteessa, ja pitää yrittää ratkaista jonkunlainen kompromissi. Siinä nyt ei parhaalla tavalla ole valitettavasti onnistuttu.

18.06 **Eeva-Maria Maijala kesk:** Arvoisa puhemies! Kun näiden saamelaisten kanssa olen ollut erittäin paljon tekemisissä, niin olen saanut jatkuvasti terveisinä sen, että saamelaisten oikeudet tulee turvata, saamelaisten oikeuksia ollaan nytten hävittämässä. Sitten minä olen kysynyt: mitä tarkoittavat nämä saamelaisten oikeudet — mitä tarkoittavat saamelaisten oikeudet? Loppujen lopuksi hyvin harva on osannut sanoa sitä auki, mitä niillä tarkoitetaan. Elikkä siinä on kyse kuitenkin aika monimutkaisesta, isommasta käsitteestä, ja ongelma on ehkä ollutkin silloin, kun tätä sopimusta ja säädöksiä on rakennettu ja yritetty laittaa kasaan: ei olla osattu sanoa, mitä ovat ne saamelaisten oikeudet.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 26/2017 vp

Kyllä minä toivon ja pyydän, että löytyisi nyttien auttamistahoa tai jotakin tahoa, joka osaisi tarkemmin kirjoittaa, mitä tarkoittavat ne saamelaisten oikeudet. Juuri tässä edellä oli puhe siitä, miten jatkossa turvattaisiin nämä saamelaisten oikeudet muun muassa tämän Teno-sopimuksen osalta siinä vaiheessa, kun aletaan korjaamaan muun muassa näitä säädöksiä. Siinä vaiheessa meillä olisi käytössä semmoinen listaus, teksti, mitä tarkoittavat nämä saamelaisten oikeudet.

Vielä lopuksi haluan itse sanoa taas, että toivottavasti me saamme nämä hommat nyttien rullaamaan ja pyörimään niin, että minä pääsisin ensi kesänäkin sitten maistamaan, mille se Tenojoesta saatu lohi maistuu.

18.07 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Kyllä täytyy sanoa, että edustaja Eestilä puki sanoiksi sen, mitä tässä on ollut. Ja kun näitten oikeuksien sisälle mennään, niin onneksi valiokunta mietinnössään toi esille sen, että Maanmittaushallituksen on nyt saatava riittävät resurssit viedä loppuun näitten meidän maanmittausasioiden osalta. Kun, oliko, vuodesta 72 näitä on tehty, niin onhan tämä näihin omistuksiin liittyvä oikeuksien kansalaisille saattaminen niille kuuluvaan muotoon ollut kyllä valtionhallinnon taholta poikkeuksellisen huonoa asiointien hoitamista. Mutta onneksi valiokunta otti tämänkin mietinnön esille, ja toivotaan, että edustaja Wallin siellä jaostossa sitten valtion pussinnyörejä helpottaa, että tämä asia saadaan päiväjärjestyksestä pois.

Ja varmaan ensi viikolla saamme taas näitä omistusoikeuksia — keille niitä kuuluu ja minkälaisia — Hossan kansallispuiston äärellä sitten pohtia.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.